

16 Μαΐου 2019

Οι πορείες θανάτου σε ακατοίκητες περιοχές της Ανατολής και η συστηματική εξόντωση των Ποντίων. Οι λουτρώνες, οι βιασμοί και τα παιδιά που έμειναν πίσω. Μαρτυρίες

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Η τελευταία πράξη του δράματος του ελληνισμού του Πόντου ξεκίνησε στις 19 Μαΐου του 1919, όταν ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα. Η βασική μέθοδος εξόντωσης ήταν οι πορείες θανάτου, όπου χάθηκαν χιλιάδες άμαχοι από το κρύο, τις αρρώστιες και την πείνα. Πολλές οικογένειες διαλύθηκαν, οι συγγενείς χωρίστηκαν για πάντα και οι νεκροί έμειναν άταφοι στη μέση του πουθενά.

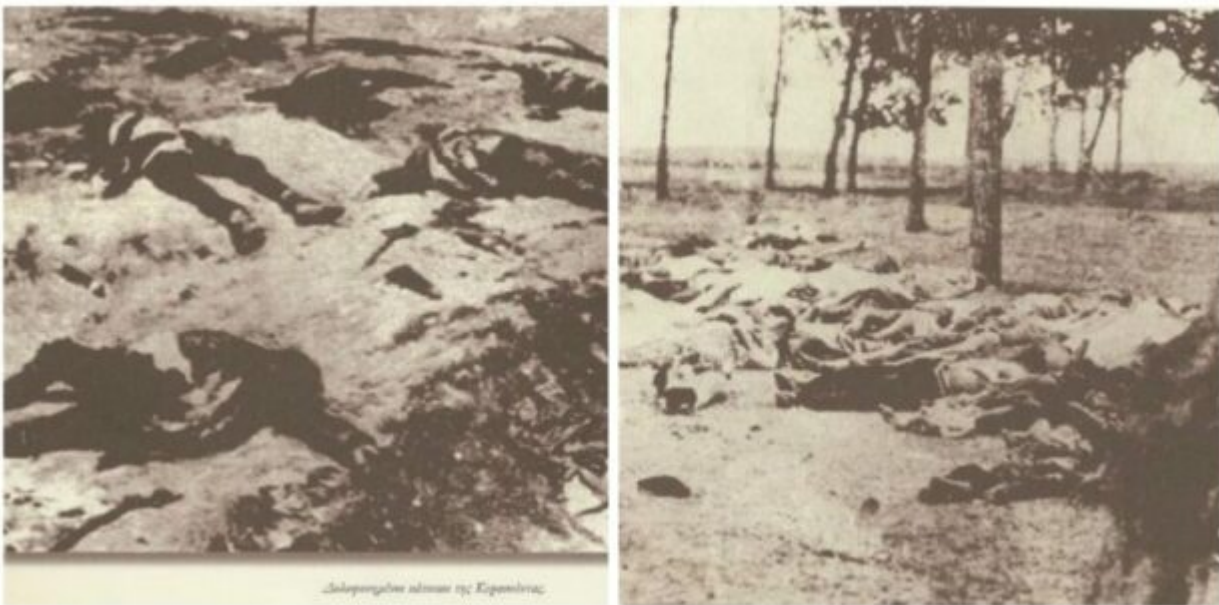
Ο άτακτος στρατός των Νεότουρκων εισέβαλε στα χωριά των Ποντίων και εξανάγκαζε τους κατοίκους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Όσοι είχαν απομείνει ήταν γυναικόπαιδα και ηλικιωμένοι, καθώς οι άντρες βρίσκονταν είτε αιχμάλωτοι στα τάγματα εργασίας, είτε ένοπλοι στα βουνά. Οι Τούρκοι τους υποχρέωναν με τη βία να φύγουν, παίρνοντας μαζί τους ένα αντικείμενο. Πολλοί πίστευαν ότι η μετακίνηση τους ήταν προσωρινή και ότι θα επέστρεφαν στα σπίτια τους. Τόσο, που έβαζαν το κλειδί κάτω από το χαλί της πόρτας, ελπίζοντας ότι σύντομα θα γυρίσουν και έπρεπε να έχουν εύκολη πρόσβαση στο σπίτι.

Δυστυχώς όχι μόνο δεν γύρισαν, αλλά οι περισσότεροι πέθαναν στις πορείες θανάτου που επέβαλαν οι Τούρκοι. Άφησαν πίσω όλη την περιουσία τους. Όσοι είχαν, έκρυψαν κοσμήματα και άλλα πολύτιμα αντικείμενα στο τζάκι, πάνω από πόρτες, σε όποιο σημείο θεωρούσαν ότι μπορούσαν να προστατευθούν καλύτερα.

Οι πορείες θανάτου: “Άουσβιτς εν ροή”

Ο καθηγητής Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας Πολυχρόνης Ενεπεκίδης τις χαρακτήρισε “Άουσβιτς εν ροή”. Οι πορείες θανάτου δεν είχαν συγκεκριμένο προορισμό, αφού στόχος ήταν μόνο η εξόντωση. Ήταν συνεχείς και χωρίς στάσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι τα μέρη που επιλέγονταν ήταν τελείως άγονα. Δεν υπήρχε ούτε νερό, ούτε φαγητό, ούτε τρόπος να πλυθούν παρά μόνο στην ύπαιθρο, στο κρύο. Οι πορείες ξεκινούσαν χειμώνα, με βαρύ ψύχος. Όποιος έπεφτε, δεν ξανασηκωνόταν. Άλλοι πέθαιναν από το κρύο, άλλοι από πείνα κι άλλοι από τις κακουχίες, το ξύλο και τα βασανιστήρια. Οι ηλικιωμένοι και τα παιδιά ήταν τα πρώτα θύματα. Όποιο παιδί έκλαιγε ή αρώσταινε δεν υπήρχε περίπτωση να επιβιώσει.

Η επιλογή ακατοίκητων περιοχών γινόταν και για έναν ακόμα λόγο: Για να μην υπάρχουν μαρτυρίες και αποδείξεις του εξελισσόμενου εγκλήματος. Για αυτό οι πορείες ονομάστηκαν και «λευκός θάνατος». Τα θύματα ήταν χιλιάδες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, μια πορεία που ξεκίνησε από την Τρίπολη του Πόντου για τα βουνά της Νικόπολης, σε πολύ μεγάλο υψόμετρο, με τελική κατάληξη της Καππαδοκία. Η πορεία διήρκεσε ένα χρόνο. Από τα 13.000 άτομα, που ξεκίνησαν, επέζησαν μόλις 600.

Σφαγιασμένοι Πόντιοι. Από τα ελάχιστα φωτογραφικά ντοκουμέντα

Οι λουτρώνες και οι βιασμοί

Ένα άλλο βασανιστήριο, που χρησιμοποίησαν οι Τούρκοι στις πορείες θανάτου

ήταν οι λουτρώνες. Συγκέντρωναν γυναικόπαιδα και άντρες και με την πρόφαση ότι θα τους επισκεφθεί γιατρός για να τους εξετάσει, τους έβαζαν μαζικά σε λουτρώνες για να πλυθούν. Κατά τη διάρκεια του μπάνιου, τους έπαιρναν τα ρούχα και μετά τους έβγαζαν στο κρύο να περιμένουν τον γιατρό για μια και δύο ώρες, σχεδόν γυμνοί. Φυσικά ο γιατρός δεν ερχότανε ποτέ. Ελάχιστοι έμεναν ζωντανοί.

Εκτός από το κρύο και την πείνα, οι γυναίκες στις πορείες, είχαν να αντιμετωπίσουν και τη βαρβαρότητα των Τούρκων που τις χτυπούσαν μέχρι θανάτου, τις βίαζαν ή τις άρπαζαν με προορισμό τα σκλαβοπάζαρα.

Για να αποφύγουν τη βία και τον εξευτελισμό, κάποιες γυναίκες αλείφονταν με περιττώματα ζώων για να μην τις πλησιάσουν οι Τούρκοι. Άλλες προτιμούσαν να πεθάνουν. Μανάδες με παιδιά στην αγκαλιά έπεφταν στον γκρεμό για να μην καταλήξουν στα σκλαβοπάζαρα.

Τα χτυπήματα με το κάτω μέρος του όπλου, ήταν μια συνηθισμένη τακτική. Με την παραμικρή αφορμή, χτυπούσαν ανελέητα άνδρες και γυναίκες και τους άφηναν μισοπεθαμένους στους δρόμους. Μανάδες έβλεπαν να δολοφονούνται τα παιδιά μπροστά στα μάτια τους, ενώ πολλές αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα βρέφη τους για να σώσουν την υπόλοιπη οικογένεια. Μια από τις πάμπολες μαρτυρίες αφορά μία έγκυο γυναίκα, που συμμετείχε σε πορεία με τρία παιδιά. Όταν έφτασε η ώρα της γέννησε το τέταρτο παιδί της στο δρόμο. Η γυναίκα μόλις γέννησε, σηκώθηκε αμέσως. Φορτώθηκε τα τρία παιδιά της στην πλάτη και συνέχισε για να μην αντιληφθούν οι Τούρκοι την καθυστέρηση. Το νεογέννητο το πήραν οι

υπόλοιπες γυναίκες και το εγκατέλειψαν στην άκρη για να σώσουν τα υπόλοιπα.

Η συγκινητική μαρτυρία της Άννας Παπαδοπούλου για την γιαγιά της στην «Μηχανή του Χρόνου»:

«Η αφήγηση της γιαγιάς μου, Παρθένας Γιανουχήδου, κατοίκου Λευκοτόπου Σερρών, ξεκινούσε πάντα με ένα μεγάλο παράπονο και τελείωνε με μεγάλη κατανόηση. Είχε την ατυχία η μητέρα της να την αφήσει στο δρόμο στην μεγάλη εξορία, γιατί δεν μπορούσε να την κουβαλήσει. Είχε 6 παιδιά, ήταν μόνη και είχε χάσει τον άντρα της, που τον είχαν σκοτώσει οι Τούρκοι. Η γιαγιά μου, που ήταν η μικρότερη από τα παιδιά, δεν μπορούσε να περπατήσει και ζητούσε συνεχώς αγκαλιά, με αποτέλεσμα να της δημιουργεί μεγάλο βάρος και κίνδυνο. Αναγκάστηκε λοιπόν, προκειμένου να σώσει τα άλλα της 5 παιδιά, να την αφήσει πάνω σε μια πέτρα στην διαδρομή. Η γιαγιά μου έλεγε λοιπόν ότι θυμάται την φωνή της μητέρας. Φώναζε και έκλαιγε. Το μωρό τελικά σώθηκε από γείτονες που ακολουθούσαν στην πορεία. Το αναγνώρισαν και το πήραν μαζί τους στην Ελλάδα. Ευτυχώς, ο Ερυθρός Σταυρός βοήθησε πάρα πολύ και βρήκε εν τέλει την μητέρα της και τους υπόλοιπους συγγενείς της. Έζησε, παντρεύτηκε και έκανε οικογένεια στις Σέρρες».

Οι πορείες θανάτου άφησαν χιλιάδες άταφα θύματα στο διάβα τους. Οι Τούρκοι ήταν τόσο σκληροί, που απαγόρευαν ακόμα και το θάψιμο των νεκρών. Τα θύματα εγκαταλείπονταν στην άκρη του δρόμου άταφα, βορά στα αγρίμια των βουνών. Οι φύλακες δεν επέτρεπαν ούτε στις μανάδες να θάψουν τα παιδιά τους.

Όλες οι φωτογραφίες είναι από τις αναπαραστάσεις για τις ανάγκες της τηλεοπτικής εκπομπής Μηχανή του Χρόνου με θέμα την ιστορία των Ποντίων. Ευχαριστούμε τον Σύλλογο Ποντίων «Αργοναύται-Κομνηνοί».

Πηγή: mixanitouxronou.gr